

Eksamen

21.05.2025

SAM3061 Samfunnsøkonomi 2

Se eksamenstips på baksiden i

Nynorsk

Eksamensinformasjon	
Eksamenstid	Eksamen varer i 5 timar. Del 1 skal leverast etter 2 timar. Del 2 skal leverast seinast etter 5 timar.
Hjelpemiddel	<p>På del 1 er berre skrivesaker og linjal tillatne. Det er ikkje tillate å bruke datamaskin.</p> <p>På del 2 er alle hjelpemiddel tillatne, bortsett frå ope internett og andre verktøy som kan brukast til kommunikasjon.</p> <p>Du kan bruke alle hjelpemiddel som ikkje krev tilgang til internett. I tillegg har skuleeigar gjort tilgjengeleg nokre utvalde nettbaserte hjelpemiddel. Utover dette gjeld dei følgjande avgrensingane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Du har ikkje lov til å bruke hjelpemiddel som gjer det mogleg å kommunisere, som mobiltelefon, programvare for samskriving, chat eller liknande. • Du har ikkje lov til å bruke kunstig intelligens til å generere innhald i svaret ditt.
Bruk av kjelder	<p>Du må oppgi eventuelle kjelder du bruker i svaret ditt, slik at sensor kan finne fram til dei. Det inneber at du må skrive</p> <ul style="list-style-type: none"> • namn på forfattar og tittel på bøker og annan litteratur • nettadresse og dato for når du henta informasjonen frå internett <p>Eksamenssvaret ditt blir undersøkt for plagiat. Dersom du ikkje har oppgitt kjelder du har brukt, kan det påverke vurderinga av svaret ditt.</p>
Vedlegg	<p>1. Utdrag frå denne artikkelen: Drægni, I. og Ismail, K. (2024, 30. desember). <i>Dette er økonomenes spådommer for 2025</i>. TV2. https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/dette-er-okonomenes-spadommer-for-2025/17317751/</p> <p>2. Utdrag frå denne artikkelen: Lier, T., Bach, D., Fraser, S.A. og Knudsen, C. (2025, 23. januar). <i>Norges Bank: – Trolig setter vi renten ned i mars</i>. E24. https://e24.no/norsk-oekonomi/i/8qz7LA/norges-bank-trolig-setter-vi-renten-ned-i-mars</p>

	<p>3. Figuren <i>Prisveksten tilbake til målet uten at ledigheten øker mye</i>. Henta frå Noregs Bank, rentemøte 19. desember 2024 https://www.norges-bank.no/contentassets/4cc005e483d64fb59eb7dc1a1ea6b998/presentation-pressekonferanse-desember-2024.pdf?v=19122024083804</p> <p>4. Figuren <i>Veksten i norsk økonomi har tatt seg litt opp</i>. Henta frå Noregs Bank, rentemøte 19. desember 2024</p> <p>5. Figuren <i>Trolig setter vi renten ned i mars</i>. Henta frå Noregs Bank, rentemøte 19. desember 2024</p>
<p>Informasjon om vurderinga</p>	<p>Del 1 og del 2 blir ikkje vekta. Det er den samla kompetansen din som skal vurderast, og som kjem til uttrykk i karakteren.</p> <p>Sjå eksamensrettleiinga med vurderingskriterium til sentralt gitt skriftleg eksamen. Eksamensrettleiinga finn du på nettsidene til Utdanningsdirektoratet.</p>

Del 1 – utan hjelpemiddel

Oppgåve 1

Svar på fem av dei sju deloppgåvene.

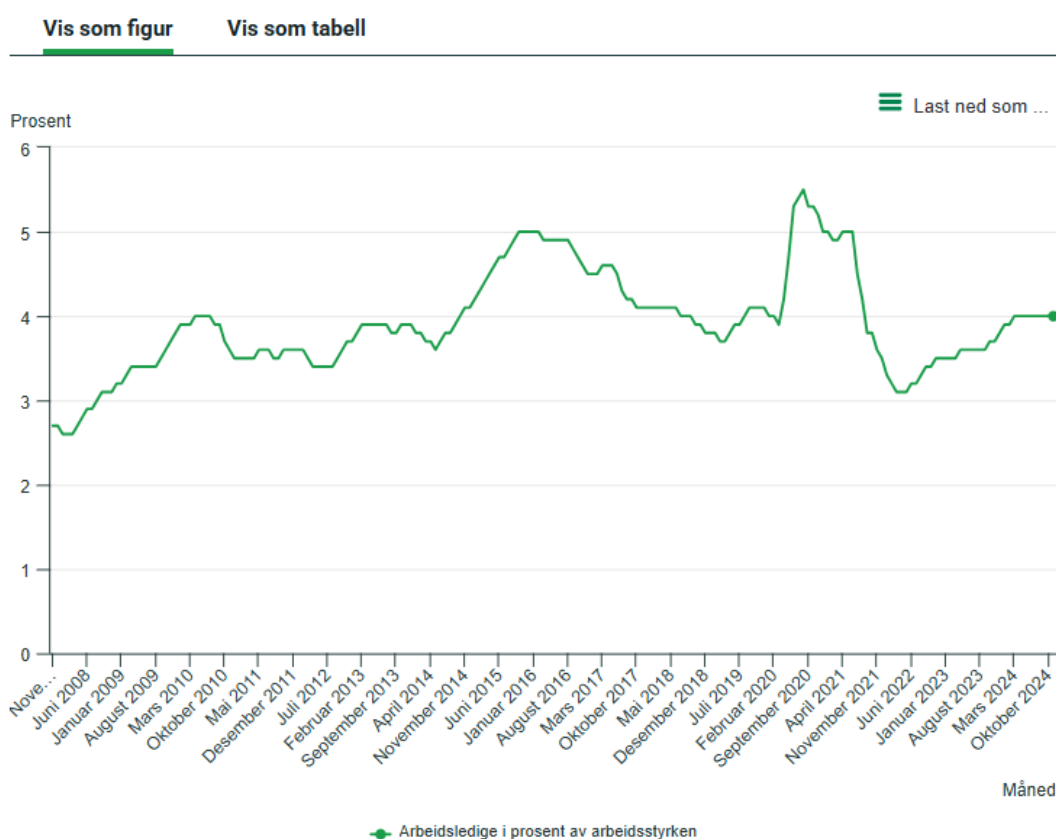
I denne oppgåva skal du svare relativt kort. Illustrer grafisk der det er naturleg, og forklar døma dine.

- a) Forklar kva prisdiskriminering er. Gi to døme på prisdiskriminering.
- b) Forklar kva frihandel og proteksjonisme er.
- c) Forklar kva marknadsformene monopol og fullkommen konkurranse er.
- d) Forklar kva økonomisk vekst er. Gi to døme på årsaker til økonomisk vekst.
- e) Forklar kva ein meiner med omgrepa bruttonasjonalprodukt (BNP) og produksjonsgap.
- f) Forklar kva ein ekspansiv finanspolitikk er.
- g) Forklar kva berekraftig utvikling er. Gi to døme på korleis styresmaktene kan førebyggje miljøproblem.

Oppgave 2

- a) Ta utgangspunkt i figuren nedanfor og beskriv utviklinga i arbeidsløysa i Noreg dei siste åra.
- b) I samfunnsøkonomisk teori er det fleire årsaker til arbeidsløyse. Gjer greie for dei ulike årsakene til arbeidsløyse.

Arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken

Kjelde: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/artikler/arbeidsledighet-i-norge>

Nedlastingsdato: 21.01.2025

Del 2 – med hjelpemiddel

Oppgåve 3

Ifølgje vedlegg 1 trur økonomar at det blir færre rentekutt i 2025 enn mange håper på. På rentemøtet 23. januar blei renta halden uendra på 4,5 %.

Bruk teori, informasjon i artikkelutdraga (vedlegg 1 og 2) og figurane i vedlegg 3, 4 og 5 når du svarer på oppgåva.

- Gjer greie for moglege årsaker til at Noregs Bank har halde renta på 4,5 % over lengre tid.

Ifølgje vedlegg 2 varslar Noregs Bank rentekutt i mars. Når styringsrenta blir sett ned, påverkar det mange område i økonomien.

- Ta utgangspunkt i dagens økonomiske situasjon og gjer greie for korleis ein nedgang i styringsrenta kan påverke somme område av norsk økonomi.

Bokmål

Eksamensinformasjon	
Eksamenstid	Eksamen varer i 5 timer. Del 1 skal leveres etter 2 timer. Del 2 skal leveres senest etter 5 timer.
Hjelpemidler	<p>På del 1 er bare skrivesaker og linjal tillatt. Det er ikke tillatt å bruke datamaskin.</p> <p>På del 2 er alle hjelpemidler tillatt, bortsett fra åpent internett og andre verktøy som kan brukes til kommunikasjon.</p> <p>Du kan bruke alle hjelpemidler som ikke krever tilgang til internett. I tillegg har skoleeier gjort tilgjengelig noen utvalgte nettbaserte hjelpemidler. Utover dette gjelder de følgende begrensningene:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Du har ikke lov til å bruke hjelpemidler som gjør det mulig å kommunisere, som mobiltelefon, programvare for samskriving, chat eller lignende. • Du har ikke lov til å bruke kunstig intelligens til å generere innhold i svaret ditt.
Bruk av kilder	<p>Du må oppgi eventuelle kilder du bruker i svaret ditt, slik at sensor kan finne fram til dem. Det innebærer at du må skrive</p> <ul style="list-style-type: none"> • navn på forfatter og tittel på bøker og annen litteratur • nettadresse og dato for når du hentet informasjonen fra internett <p>Eksamenssvaret ditt blir undersøkt for plagiat. Hvis du ikke har oppgitt kilder du har brukt, kan det påvirke vurderingen av svaret ditt.</p>
Vedlegg	<p>1. Utdrag fra denne artikkelen: Drægning, I. og Ismail, K. (2024, 30. desember). <i>Dette er økonomenes spådommer for 2025</i>. TV2. https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/dette-er-okonomenes-spådommer-for-2025/17317751/</p> <p>2. Utdrag fra denne artikkelen: Lier, T., Bach, D., Fraser, S.A. og Knudsen, C. (2025, 23. januar). <i>Norges Bank: – Trolig setter vi renten ned i mars</i>. https://e24.no/norsk-oekonomi/i/8qz7LA/norges-bank-trolig-setter-vi-renten-ned-i-mars</p> <p>3. Figuren <i>Prisveksten tilbake til målet uten at ledigheten øker mye</i>. Hentet fra Norges Bank, rentemøte 19. desember 2024</p>

	<p>https://www.norges-bank.no/contentassets/4cc005e483d64fb59eb7dc1a1ea6b998/presentasjon-pressekonferanse-desember-2024.pdf?v=19122024083804</p> <p>4. Figuren <i>Veksten i norsk økonomi har tatt seg litt opp</i>. Hentet fra Norges Bank, rentemøte 19. desember 2024</p> <p>5. Figuren <i>Trolig setter vi renten ned i mars</i>. Hentet fra Norges Bank, rentemøte 19. desember 2024</p>
<p>Informasjon om vurderingen</p>	<p>Del 1 og del 2 blir ikke vektet. Det er den samlede kompetansen din som skal vurderes, og som kommer til uttrykk i karakteren.</p> <p>Se eksamensveiledningen med vurderingskriterier til sentralt gitt skriftlig eksamen. Eksamensveiledningen finner du på Utdanningsdirektoratets nettsider.</p>

Del 1 – uten hjelpemidler

Oppgave 1

Svar på fem av de sju deloppgavene.

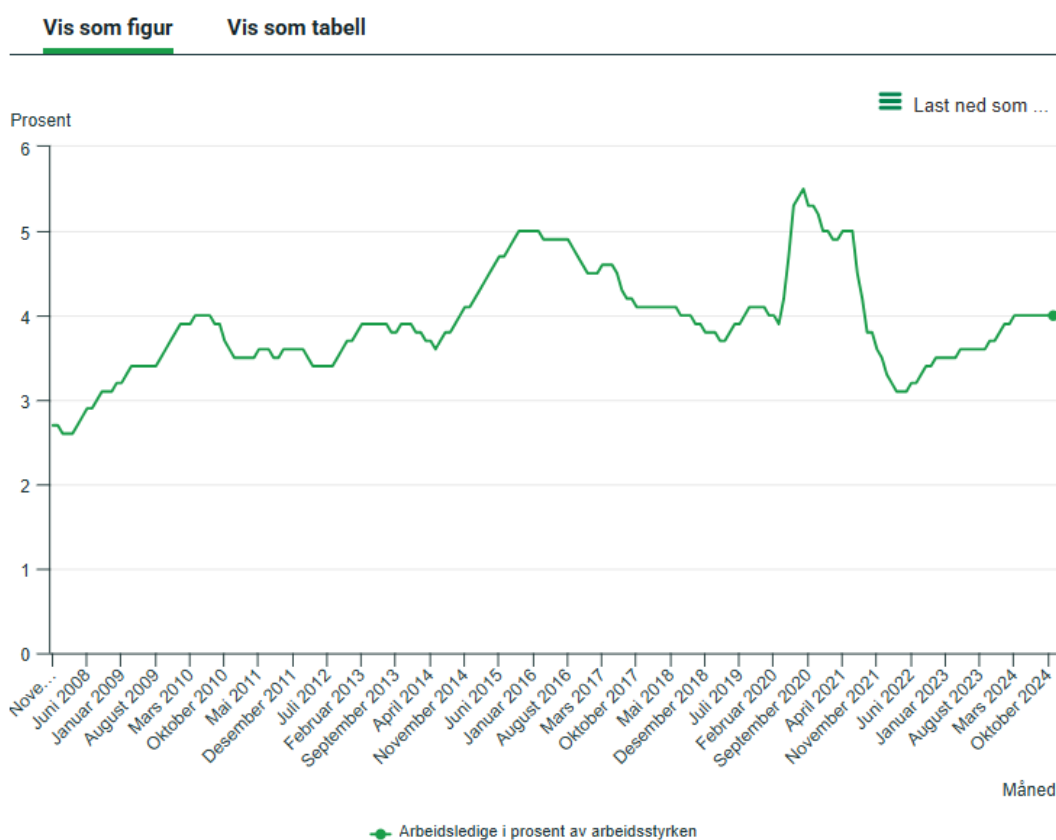
I denne oppgaven skal du svare relativt kort. Illustrer grafisk der det er naturlig, og forklar eksemplene dine.

- a) Forklar hva prisdiskriminering er. Gi to eksempler på prisdiskriminering.
- b) Forklar hva frihandel og proteksjonisme er.
- c) Forklar hva markedsformene monopol og fullkommen konkurranse er.
- d) Forklar hva økonomisk vekst er. Gi to eksempler på årsaker til økonomisk vekst.
- e) Forklar hva som menes med begrepene bruttonasjonalprodukt (BNP) og produksjonsgap.
- f) Forklar hva en ekspansiv finanspolitikk er.
- g) Forklar hva bærekraftig utvikling er. Gi to eksempler på hvordan myndighetene kan forebygge miljøproblemer.

Oppgave 2

- a) Ta utgangspunkt i figuren nedenfor og beskriv utviklingen i arbeidsledigheten i Norge de siste årene.
- b) I samfunnsøkonomisk teori er det flere årsaker til arbeidsledighet. Gjør rede for de ulike årsakene til arbeidsledighet.

Arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken

Kilde: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/artikler/arbeidsledighet-i-norge>

Nedlastingsdato: 21.01.2025

Del 2 – med hjelpemidler

Oppgave 3

Ifølge vedlegg 1 tror økonomer at det blir færre rentekutt i 2025 enn mange håper på. På rentemøtet 23. januar ble renten holdt uendret på 4,5 %.

Bruk teori, informasjon i artikkelutdragene (vedlegg 1 og 2) og figurene i vedlegg 3, 4 og 5 når du svarer på oppgaven.

- Gjør rede for mulige årsaker til at Norges Bank har holdt renten på 4,5 % over lengre tid.

Ifølge vedlegg 2 varsler Norges Bank rentekutt i mars. Når styringsrenten settes ned, påvirker det mange områder i økonomien.

- Ta utgangspunkt i dagens økonomiske situasjon og gjør rede for hvordan en nedgang i styringsrenten kan påvirke noen områder av norsk økonomi.

Blank side.

Dette er økonomenes spådommer for 2025

Ekspertene ser for seg dyr ferie, dyr bolig og to til tre rentekutt. Men med Trump som president kan alle prognoser bli kastet om.

Vi har alle merket det kraftig på lommeboka, etter to år med kontinuerlig renteoppgang. Det siste året har vi hatt en rente på 4,5 prosent, i tillegg til dyr strøm og mat. Manges nyttårsønske nå er at renta skal gå ned.

– Flere vil slite fremover

Vi har snakket med økonomene og bedt dem kikke inn i glasskula.

– Vi tror at det bare kommer to rentekutt gjennom hele 2025, sier seniorøkonom Sara Midtgaard i Nordea.

EKSPERT: Seniorøkonom Sara Midtgaard i Nordea tror ikke vi får mange rentekutt det kommende året.
Foto: Thomas Evensen / TV 2

Midtgaard tror, som sentralbanken, at første kutt kommer i mars og at neste kommer i juni.

– Men deretter tror ikke vi at vi får noen flere rentekutt her hjemme i Norge, sier hun. Bakgrunnen for at Nordea tror vi bare får to kutt, baserer seg på flere ting.

– Vi tror at flere bedrifter fremover vil slite med å få tak i arbeidskraft, særlig fra utlandet. Og i tillegg tror vi det vil være vanskelig å få inflasjonen ned til målet, innen rimelig tid, sier seniorøkonomen. [...]

Kilde: <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/dette-er-okonomenes-spadommer-for-2025/17317751/>

Nedlastingsdato: 21.01.2025

Norges Bank: – Trolig setter vi renten ned i mars

For niende gang på rad får renten ligge i ro. Men neste gang kan kuttet komme.

Norges Bank bruker både «trolig» og «mest sannsynlig» om et rentekutt i mars. Sentralbanksjef Ida Wolden Bache mener det ikke ligger noen signaler i forskjellen. Foto: Martin Solhaug Standal / NTB

Norges Bank holder som ventet styringsrenten uendret på 4,5 prosent på årets første rentemøte. Dette er niende gang på rad at den får ligge i ro.

– Trolig setter vi renten ned i mars, sier sentralbanksjef Ida Wolden Bache i rentebeslutningen. Sentralbanken har tidligere signalisert at renten mest sannsynlig settes ned på møtet i mars. [...]

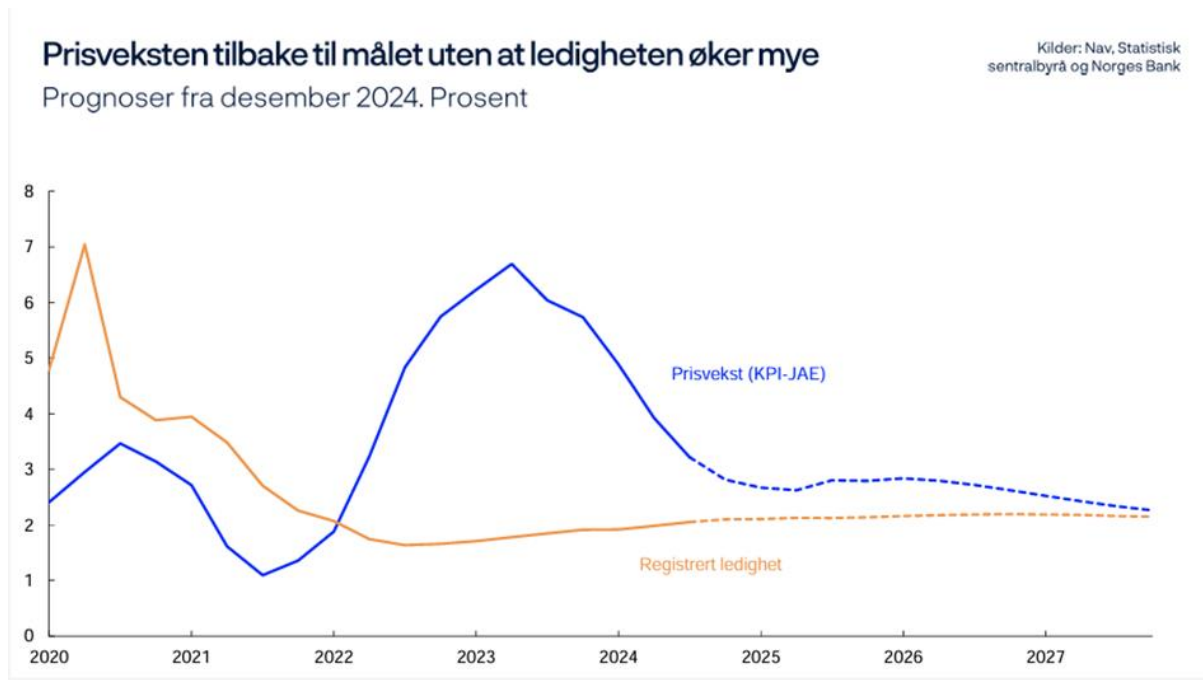
Opptatt av handelshindringer

Sentralbanken påpeker at det er stor usikkerhet om utsiktene både globalt og for norsk økonomi. «Komiteen var opptatt av risikoen for mer omfattende handelshindringer internasjonalt. Økte tollsatser vil trolig dempe veksten globalt, men konsekvensene for prisutsiktene her hjemme er usikre», skriver Norges Bank.

Økonomer har påpekt at flere ting akkurat nå taler for at renten vil holdes mer oppe enn Norges Bank tidligere har signalisert. [...]

Kilde: Norges Bank: – Trolig setter vi renten ned i mars – E24
Nedlastingsdato: 23.01.25

Vedlegg 3

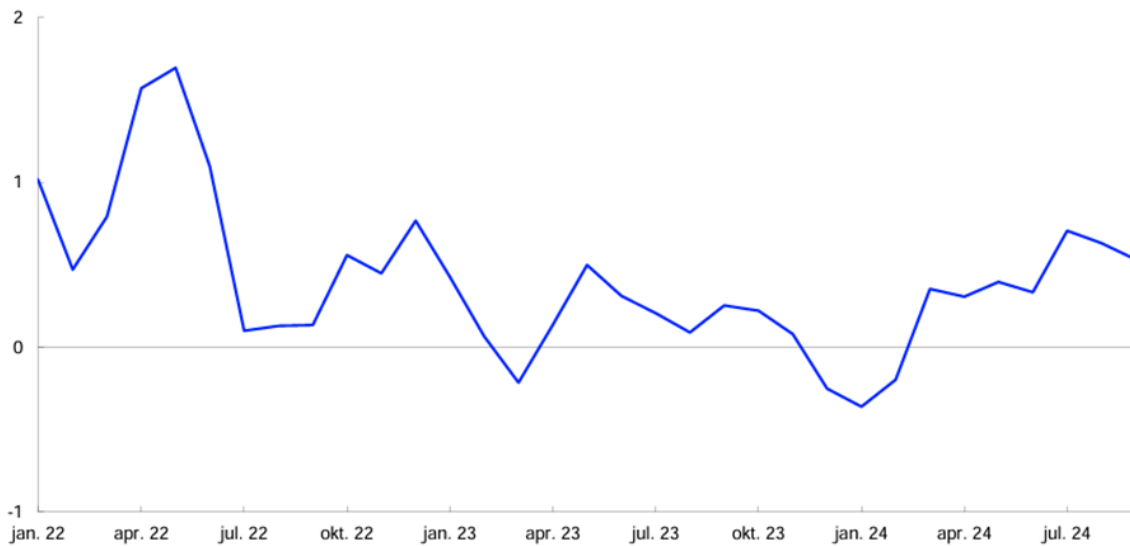
Nedlastingsdato: 23.01.2025

Vedlegg 4

Veksten i norsk økonomi har tatt seg litt opp

BNP for Fastlands-Norge. Glidende tremånedersvekst. Prosent

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

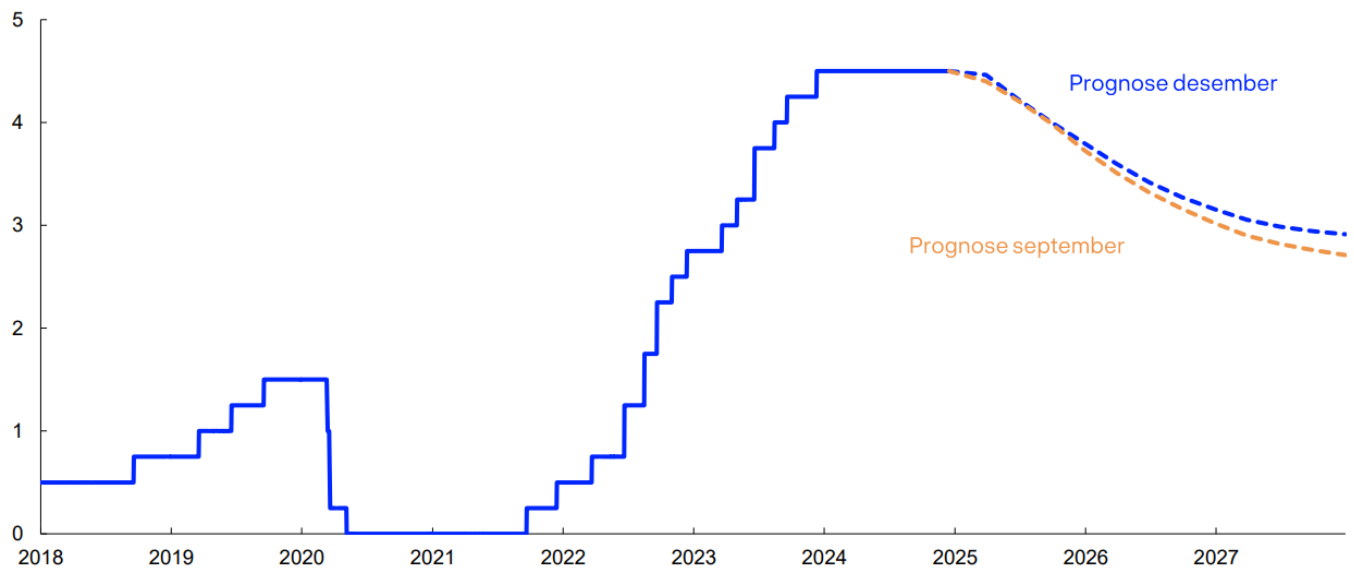
Nedlastingsdato: 23.01 2025

Vedlegg 5

Trolig setter vi renten ned i mars

Kilde: Norges Bank

Norges Banks styringsrente. Prosent

Nedlastingsdato: 23.01 2025

Blank side.

Blank side.

TIPS TIL DEG SOM AKKURAT HAR FÅTT EKSAMENSOPPGÅVA:

- Start med å lese oppgaveinstruksen godt.
- Hugs å føre opp kjeldene i svaret ditt dersom du bruker kjelder.
- Les gjennom det du har skrive, før du leverer.
- Bruk tida. Det er lurt å drikke og ete undervegs.

Lykke til!

TIPS TIL DEG SOM AKKURAT HAR FÅTT EKSAMENSOPPGAVEN:

- Start med å lese oppgaveinstruksen godt.
- Husk å føre opp kildene i svaret ditt hvis du bruker kilder.
- Les gjennom det du har skrevet, før du leverer.
- Bruk tiden. Det er lurt å drikke og spise underveis.

Lykke til!